

А. В. Попов, О. Ф. Фінберг

Гомеопатія

ГОМЕОПАТІЯ (від [гомео...](#) і грец. πάθος – біль, страждання) – метод лікування за допомогою малих доз лікарських речовин за законом подібності. Засновник Г. – німецький лікар С. Ганеманн (10. 04. 1755 – 02. 07. 1843). Вивчаючи дію лікарських речовин на організм людини, він встановив, що та сама речовина залежно від дози (токсична, лікувальна сублікувальна) може спричиняти в організмі захворювання або лікувати їх за умов дотримання відкритого ним принципу подібності. Так, напр., беладона, що у великих дозах спричиняє гарячку і збудження, у малій кількості може лікувати ті ж явища (незалежно від їхнього походження).

Становлення Г. в Україні відбувалося під впливом її розвитку в Російській імперії, де вона спочатку була відома як домашня медицина. Послугами гомеопатів користувалися сім'ї Толстих, Голициних та ін. Офіційного статусу набула після постанови МВС про організацію гомеопатичних аптек (1833). Після більшовицького перевороту 1917 розвиток Г. припинено внаслідок визнання її ідеалістичним і реакційним ученням. Вивчення гомеопатичних проблем відновилося у 1925 зі створенням О. Соколовим Всеросійського гомеопатичного товариства. В Україні першу гомеопатичну аптеку 1835 відкрито у Києві. Згодом почали діяти товариства прихильників Г.: від 1889 – у Києві, від 1891 – в Одесі, Харкові та Чернігові, згодом – у Катеринославі (нині Дніпро), Житомирі, Львові. У військовому шпиталі м. Тульчин (нині Вінницька обл.) проваджено одне з перших клінічних випробувань Г. Крім амбулаторій у великих містах, функціонували гомеопатичні кабінети у селах. Серед відомих українських гомеопатів – [Є. Дюков](#), І. Луценко, І. Бреславський, Ю. Лукомський, Г. Прусенко, О. Разумов, М. Скарятін та ін. Значну допомогу населенню надали фахівці з Г. під час епідемій холери, дифтерії та черевного тифу. Зокрема, 1893 члени Ганеманнівського товариства в Одесі видали брошуру з проблем гомеопатичного лікування холери, яку розіслали по регіонах України, де поширилося це захворювання. 1900–13 виходив [«Вѣстникъ гомеопатической медицины»](#), продовжувачем традицій якого нині є «Вісник гомеопатичної медицини». Київську гомеопатичну школу заснував Д. Попов. За радянських часів учені-гомеопати зазнали утисків з боку офіційної медицини: заборонено ліки, які використовувались у гомеопатичній практиці, а також публікацію праць з Г. та заснування товариств.

Гомеопатичні ліки готують шляхом потенціювання (багаторазове розчинення з перетрушуванням у спеціальному посуді) речовин рослинного, тваринного та мінерального походження. Традиційне поняття «доза ліків» у Г. визначають як «потенція ліків». Головний принцип Г. – закон подібності: речовина, яка у великій дозі здатна викликати хворобливі явища, спроможна лікувати, якщо буде використана в гомеопатичній (малій) дозі. Прийнято вважати, що ефективність цього закону базується на індивідуальній чутливості до конкретних гомеопатичних ліків. Водночас низка сучасних рандомізованих контрольованих досліджень свідчить про несуттєве клінічне значення Г., через що Всесвітня організація охорони здоров'я, Наукова консультативна рада європейських академій наук та інші організації у своїх звітах зауважують про відсутність надійних доказів гомеопатичного лікування. У деяких країнах навіть діє заборона на Г.

В Україні нині існують центри гомеопатичного лікування, спеціалізовані гомеопатичні аптеки, також гомеопатичні препарати призначають у звичайних медичних закладах, гомеопатії навчають у ЗВО, проблеми гомеопатії студіюють на кафедрах нетрадиційних засобів лікування низки медичних закладів освіти, зокрема [Національного медичного університету](#) (Київ), [Медичної академії післядипломної освіти](#), [Київського медичного інституту Української асоціації народної медицини](#) тощо.

Рекомендована література

1. S. Hahnemann. Die chronischen Krankheiten, ihre eigenthümliche Natur und homöopathische Heilung. Drezden, Leipzig, 1828;
2. Шаррет Ж. Практическое гомеопатическое лекарствоведение / Пер. с франц. К., 1987, 1990;
3. Келлер Г. Гомеопатия / Пер. с нем. Москва, 1989;
4. Ганеманн С. Органон врачебного искусства / Пер. с нем. Москва, 1992;
5. Homeopathic products and practices: assessing the evidence and ensuring consistency in regulating medical claims in the EU / European Academies' Science Advisory Council. Halle, 2017;
6. Мощич О. Гомеопатія в Україні: головні сторінки історії // Фітотерапія. Часопис. 2018. С. 17–37;
7. Борисюк І., Фізор Н., Валіводзь І. Гомеопатичні препарати. Навчально-методичний посібник для студентів. Одеса, 2020.

Бібліографічний опис:

Гомеопатія / А. В. Попов, О. Ф. Фінберг // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-30735>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).